

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การถอดบทเรียนความสำเร็จการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำมาพัฒนาชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการถอดบทเรียนจากกลุ่มผู้นำชุมชนที่มีความรู้ความชำนาญในเรื่องความสำเร็จของกลุ่มเศรษฐกิจพอเพียง และกลุ่มชุมชนที่มีส่วนให้การดำเนินงานประสบความสำเร็จในการเป็นชุมชนต้นแบบเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และนำมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเป็นชุมชนต้นแบบให้กับกลุ่มเป้าหมาย โดยเน้นการมีส่วนร่วม และการขับเคลื่อนการดำเนินงานในการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในบทนี้จะเป็นการสรุปผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังต่อไปนี้

1. สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา
2. ผลการศึกษาความสำเร็จการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง
3. การจัดทำคู่มือชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง
4. ผลการพัฒนาชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัด

กำแพงเพชร

1. สภาพทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

1.1 บริบทชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณฑี อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร ประวัติความเป็นมา

บ้านโพธิ์พัฒนา ตั้งขึ้นเมื่อ ปี 2507 โดยมีประชากรที่อพยพมาจากถิ่นต่าง ๆ มาอยู่ร่วมกัน นายหล้า วรราช เป็นผู้ริเริ่มในการก่อตั้งหมู่บ้านในสมัยนั้น บ้านโพธิ์พัฒนา ขึ้นอยู่กับบ้านโคกไต้ หมู่ที่ 2 ตำบลคณฑี โดยมีกำนันสำลี โพธิ์อ่วม เป็นกำนันตำบลคณฑี ในปี พ.ศ. 2515 ได้ทำการขอแยกหมู่บ้านออกจากบ้านโคกไต้มาเป็น “บ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5” ตำบลคณฑี อำเภอเมืองกำแพงเพชร (ขณะนั้น) โดยมีกำนันสำลี โพธิ์อ่วม เป็นผู้ตั้งชื่อหมู่บ้านให้ เพราะเห็นว่าเมื่อแยกออกจากบ้านโคกไต้แล้วหมู่บ้านต้องพัฒนาให้เจริญก้าวหน้าจึงให้นามสกุลของท่านมาเป็นชื่อหมู่บ้าน “โพธิ์พัฒนา”

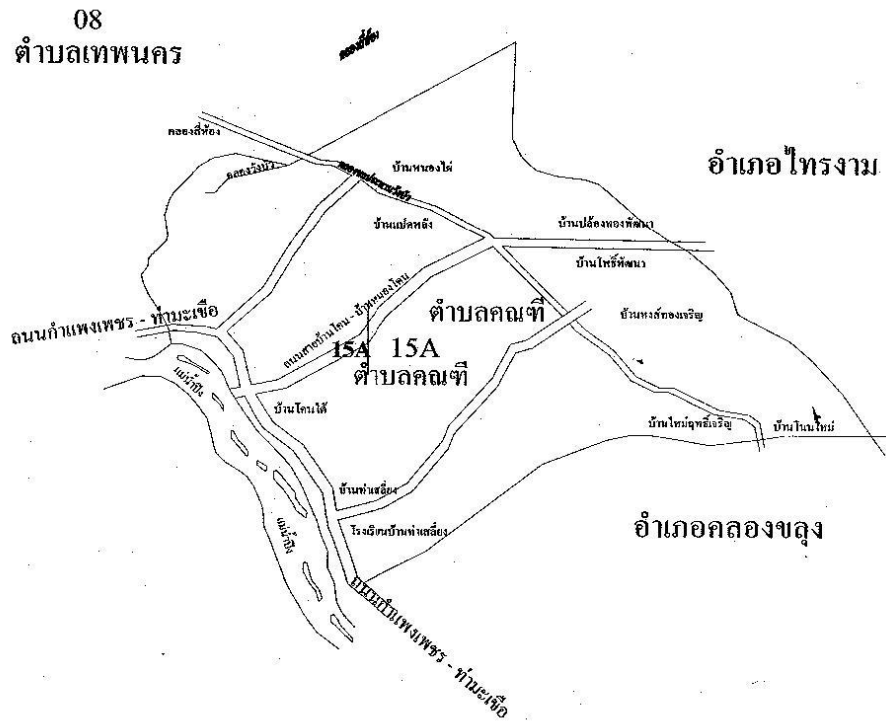
ที่ตั้งและขนาด

บ้านโพธิ์พัฒนาเป็นหมู่บ้านหนึ่งในตำบลคณสี อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร ตั้งอยู่ ละติจูดที่ 16 องศาเหนือ 22 ลิปดา 54 พิลิปดาเหนือ และลองติจูดที่ 99 องศาตะวันออก 42 ลิปดา 16 พิลิปดา ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันออกของอำเภอมืองกำแพงเพชร อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอมืองกำแพงเพชร ประมาณ 30 กิโลเมตร การเดินทางไปบ้านโพธิ์พัฒนาโดยรถยนต์จะ ใช้เวลาประมาณ 30 นาที

ภาพที่ 4.1 แผนที่ อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร

ที่มา : สำนักงานจังหวัดกำแพงเพชร,2557

ภาพที่ 4.2 แผนที่ ตำบลคณทิ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร
ที่มา : สำนักงานที่ดินจังหวัดกำแพงเพชร,2558

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	บ้านปล้องพัฒนา	หมู่ที่ 9 ตำบลคณทิ
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	บ้านหนองปล้อง	หมู่ที่ 10 ตำบลคณทิ
ทิศใต้	ติดต่อกับ	บ้านหงษ์ทองเจริญ	หมู่ที่ 6 ตำบลคณทิ
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	บ้านโคนใต้	หมู่ที่ 2 ตำบลคณทิ

ภาพที่ 4.3 แผนที่หมู่บ้านโพธิ์พัฒนา ตำบลคมठी อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร

เนื้อที่

บ้านโพธิ์พัฒนา มีขนาดพื้นที่ ประมาณ 5,073 ไร่ แยกเป็นที่อยู่อาศัย 387 ไร่ ที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม 4,215 ไร่, ป่าไม้ 398 ไร่ และอื่น ๆ 72 ไร่

ลักษณะภูมิประเทศ

บ้านโพธิ์พัฒนา มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่ม อุดมสมบูรณ์ มีคลองชลประทานไหลผ่าน 2 สาย เป็นพื้นที่ที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ราษฎรส่วนใหญ่จึงประกอบอาชีพ ทำนา ทำไร่ อ้อย และรับจ้าง พืชเศรษฐกิจ ได้แก่ ข้าวเจ้า, อ้อย

ลักษณะภูมิอากาศ

บ้านโพธิ์พัฒนาจัดอยู่ในลักษณะภูมิอากาศประเภทเมืองร้อน มีฝนตกสลับแห้งแล้ง มีอุณหภูมิสูงเกือบตลอดปี และสภาพอากาศแห้งแล้งในฤดูร้อน มีอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีประมาณ 27.3 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุด เฉลี่ย 33.4 องศาเซลเซียส อุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 22.5 องศาเซลเซียส เดือนที่มีอากาศร้อนอบอ้าวที่สุด คือเดือนเมษายน เดือนที่หนาวที่สุด คือเดือนธันวาคม สำหรับปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยต่อปีประมาณ 1,000 มิลลิเมตร สภาพภูมิอากาศได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ มี 3 ฤดู คือ

- (1) ฤดูร้อน ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ - เดือนพฤษภาคม
- (2) ฤดูฝน ระหว่างเดือนมิถุนายน - เดือนพฤศจิกายน
- (3) ฤดูหนาว ระหว่างเดือนธันวาคม - เดือนมกราคม

ครัวเรือนและประชากร

จำนวนประชากร ที่อาศัยอยู่จริงในครัวเรือน ข้อมูลประจำปี 2557 มีครัวเรือนทั้งหมด 155 ครัวเรือน จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง ทั้งหมด 525 คน แบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 246 คน เพศหญิง จำนวน 279 คน

จำนวนประชากร จำแนกตามช่วงอายุ ปี 2557 ที่อาศัยอยู่ในครัวเรือนในวันสำรวจ
ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน ระดับหมู่บ้าน ปี 2557
จังหวัดกำแพงเพชร อำเภอเมืองกำแพงเพชร ตำบลคณฑี
หมู่ 05 บ้านโพธิ์พัฒนา

สรุปประชากรที่อาศัยอยู่จริง ณ วันสำรวจ

มีครัวเรือนทั้งหมด	155 ครัวเรือน			
จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง ทั้งหมด	525 คน			
เพศชาย	246 คน	เพศหญิง	279 คน	

จำแนกตามช่วงอายุในข้อมูล จปฐ.

ช่วงอายุ	เพศชาย		เพศหญิง		รวม	
	คน	%	คน	%	คน	%
น้อยกว่า 1 ปีเต็ม	2	0.81	3	1.08	5	0.95
1 ปีเต็ม - 2 ปี	9	3.66	9	3.23	18	3.43
3 ปีเต็ม - 5 ปี	11	4.47	13	4.66	24	4.57
6 ปีเต็ม - 11 ปี	23	9.35	28	10.04	51	9.71
12 ปีเต็ม - 14 ปี	13	5.28	9	3.23	22	4.19
15 ปีเต็ม - 17 ปี	12	4.88	13	4.66	25	4.76
18 ปีเต็ม - 25 ปี	20	8.13	29	10.39	49	9.33
26 ปีเต็ม - 49 ปี	83	33.74	96	34.41	179	34.10
50 ปีเต็ม - 60 ปีเต็ม	42	17.07	43	15.41	85	16.19
มากกว่า 60 ปีเต็ม ขึ้นไป	31	12.60	36	12.90	67	12.76
รวม	246	100.00	279	100.00	525	100.00

ภาพที่ 4.4 แสดงข้อมูลจำนวนประชากร จำแนกตามช่วงอายุ ปี 2557 ตำบลคณฑี อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร

สภาพทางเศรษฐกิจ

ประชากรในหมู่บ้านมีรายได้เฉลี่ย 110,914 บาท/คน/ปี ไม่มีครัวเรือนที่ตกเกณฑ์รายได้ ตาม จปฐ. ปี 2557 อาชีพหลักของประชากรในหมู่บ้านร้อยละ 90 มีอาชีพเกษตรกร เช่น การทำไร่ อ้อย พื้นที่ประมาณ 1,433 ไร่ ทำนา พื้นที่ประมาณ 507 ไร่ และอื่นๆ อาชีพเสริม ค้าขาย การปลูก พืชผัก เลี้ยงปลา การทำขนมทองม้วน การสานตะกร้าจากเส้นพลาสติก

ประเพณีเทศกาลประจำปี

1. ประเพณีสงกรานต์

ประเพณีสงกรานต์จัดในช่วงเดือนเมษายน ระหว่างวันที่ 13-16 เมษายน ของทุกปี มีการทำบุญตักบาตร และรวมผู้สูงอายุภายในหมู่บ้านให้เข้ามารวมกันที่วัดโพธิ์พัฒนาในวันที่ 16 เมษายน ซึ่งเป็นประเพณีสงฆ์พระและรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ

2. ประเพณีทำบุญกลางบ้าน

การทำบุญกลางบ้านประเพณีที่ทำก่อนที่เกษตรกรจะลงมือทำไร่ ไถนา ก็จะทำบุญกลางบ้านก่อน โดยให้ประชาชนในหมู่บ้านล้อมด้ายสายสิญจน์บริเวณรอบหมู่บ้านในช่วงเย็นนิมนต์พระสงฆ์มาเจริญพระพุทธมนต์สะเดาะเคราะห์ให้กับประชาชนภายในหมู่บ้าน ตอนเช้านิมนต์พระฉันท์เช้าโดยจะจัดที่อาคารอเนกประสงค์ที่อยู่กลางหมู่บ้าน จะจัดในช่วงเดือนพฤษภาคม ของทุกปี

3. ประเพณีตักบาตรเทโว

ประเพณีตักบาตรเทโวจะจัดในช่วงเทศกาลออกพรรษา ในการตักบาตรเทโวก็จะมี การจัดการแข่งขันกีฬาพื้นบ้าน และกีฬาสากล เพื่อเป็นการเชื่อมความสัมพันธ์กับหมู่บ้านข้างเคียง เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน

1.2 บริบทชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

ประวัติหมู่บ้าน

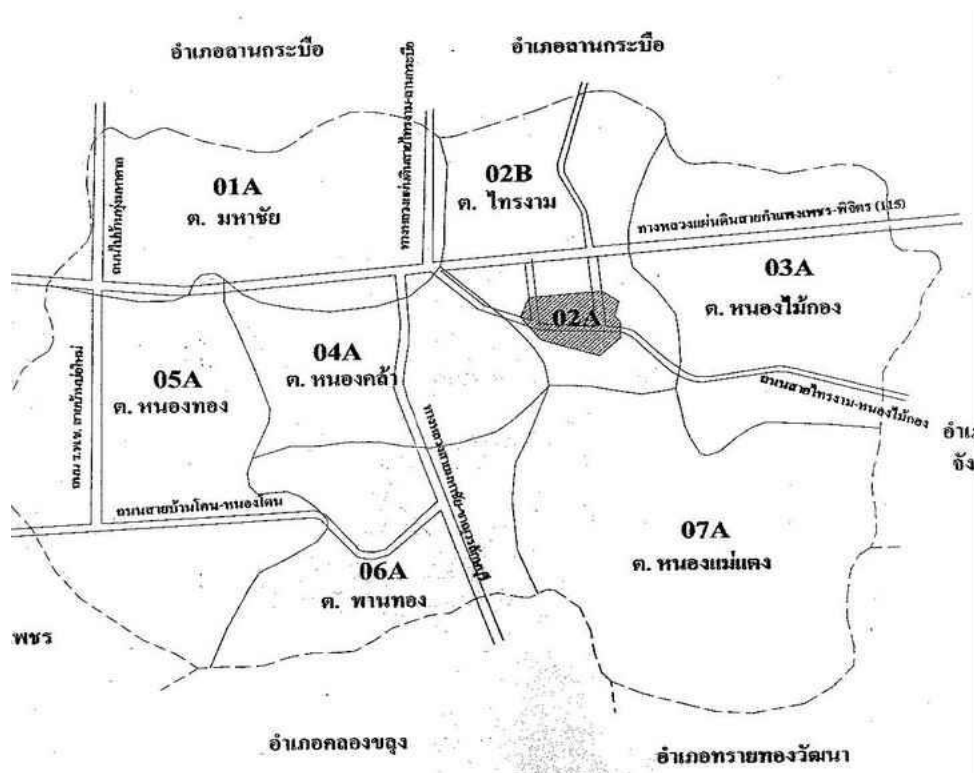
บ้านบ่อแก้ว ตั้งขึ้นเมื่อประมาณ ปี พ.ศ. 2506 ประชาชนส่วนใหญ่ย้ายถิ่นฐานมาจาก จังหวัดอุดรธานี มาตั้งรกรากที่ลาดยาว แล้วย้ายมาตั้งหมู่บ้านชื่อว่า บ้านหนองตะโกน (บางคนก็ว่า บ้านทุ่งตะโกน) ประมาณ ในปี พ.ศ. 2509 โดย นายสมปิ่น ธนทอง เป็นผู้นำย้ายมาตั้งอยู่ชายทุ่ง ซึ่งเป็นบริเวณที่แคบประกอบด้วยมีบุคคลย้ายถิ่นฐานมาอีกหลายครอบครัว อยู่ได้ประมาณ 6 ปี ที่หนองตะโกนเกิดโรคระบาด จึงพากันย้ายหมู่บ้านใหม่มาอยู่ในบริเวณที่กว้างขวาง ชาวบ้านได้พากันไปขุดบ่อน้ำที่บริเวณหมู่บ้าน(ปัจจุบันเป็นที่ตั้งอนามัยของหมู่บ้าน) เมื่อขุดลงไปได้พบน้ำสะอาด เหมือนแก้วเลยตั้งชื่อว่า บ่อแก้ว จึงนำชื่อ บ่อแก้วนี้ ไปตั้งเป็นชื่อหมู่บ้านว่า “บ้านบ่อแก้ว” เดิมบ้าน

บ่อแก้วขึ้นอยู่กับตำบลหนองคล้า ต่อมาในปี พ.ศ. 2517 ขึ้นอยู่กับตำบลหนองทอง และจากนั้นเมื่อแยกเป็นตำบลพานทอง บ้านบ่อแก้วจึงขึ้นกับตำบลพานทอง ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2521 เป็นต้นมา

ในสมัยก่อนพื้นที่เป็นป่า มีสัตว์ป่ามากมาย อาชีพแรกเริ่มของชาวบ้าน คือ การทำนา แต่ในปัจจุบัน นอกจากการทำนาแล้ว ยังทำไร่อ้อย และชาวบ้านบางรายมีรายได้เสริมคือ การทำหัตถกรรมไม้กวาด สานกระติบ ทอเสื่อกก

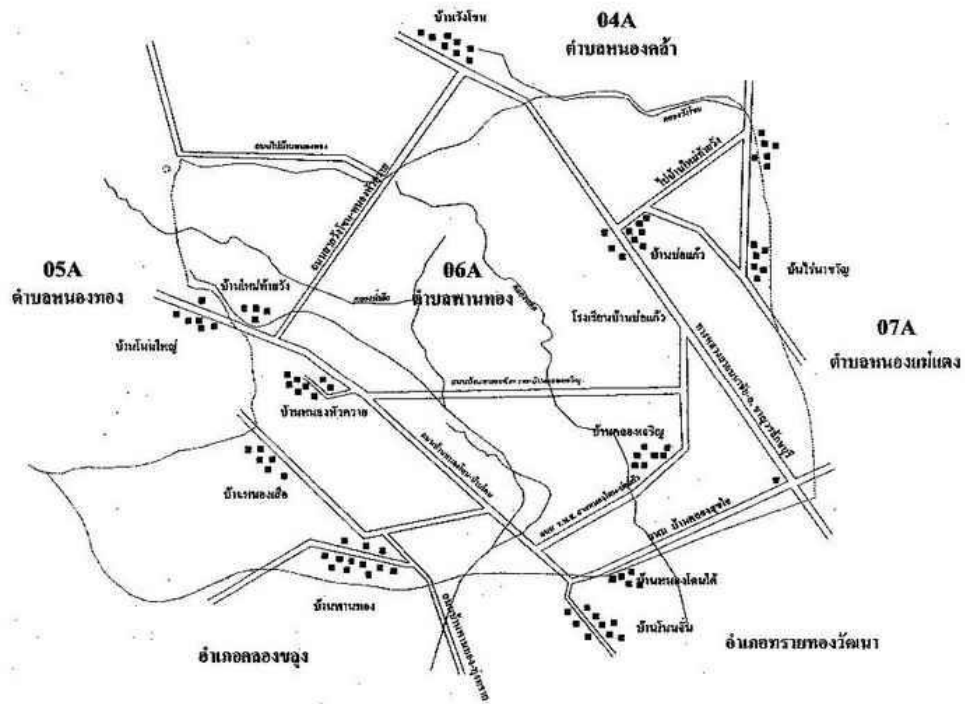
ที่ตั้งและขนาด

บ้านบ่อแก้วเป็นหมู่บ้านหนึ่งในตำบลพานทอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ตั้งอยู่ละติจูดที่ 16 องศาเหนือ 24 ลิปดา 13 พิลิปดาเหนือ และลองจิจูดที่ 99 องศาตะวันออก 51 ลิปดา 5 พิลิปดา ซึ่งตั้งอยู่ทางด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ของอำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร อยู่ห่างจากศูนย์ราชการจังหวัดกำแพงเพชร ประมาณ 52 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากอำเภอไทรงาม 11 กิโลเมตร การเดินทางไปบ้านบ่อแก้วโดยรถยนต์จะใช้เวลาประมาณ 50 นาที

ภาพที่ 4.5 แผนที่ อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

ที่มา : สำนักงานที่ดินจังหวัดกำแพงเพชร, 2557

ภาพที่ 4.6 แผนที่ ตำบลphanทอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร
ที่มา : สำนักงานที่ดินจังหวัดกำแพงเพชร,2557

อาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 2	บ้านวังโชน	ตำบลหนองคล้า
ทิศใต้	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 10	บ้านบ่อแก้วพัฒนา	ตำบลพานทอง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 6	บ้านไร่เนาขวัญ	ตำบลพานทอง
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	หมู่ที่ 8	บ้านแก้วสระ	ตำบลพานทอง

ลักษณะภูมิอากาศ

ฤดูร้อน	ช่วงเดือนมีนาคม – เมษายน	อุณหภูมิเฉลี่ย	37.5 องศาเซลเซียส
ฤดูฝน	ช่วงเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม	อุณหภูมิเฉลี่ย	28 องศาเซลเซียส
ฤดูหนาว	ช่วงเดือนพฤศจิกายน – กุมภาพันธ์	อุณหภูมิเฉลี่ย	23 องศาเซลเซียส

ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ราบลุ่ม มีเนื้อที่ 3,226 ไร่ ใช้ทำเกษตร 3,087 ไร่ มีระบบชลประทานที่ใช้ทำการเกษตรทั่วทั้งพื้นที่

ประชากร

จำนวนครัวเรือน 202 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 712 คน ชาย 349 คน หญิง 363 คน จากข้อมูล จปฐ. ปี 2557

การคมนาคม

การเดินทางติดต่อกับอำเภอถนนลาดยางระยะทาง 11 กิโลเมตร ส่วนถนนภายในหมู่บ้านส่วนใหญ่เป็นถนนคอนกรีตและถนนลูกรังตามซอยภายในหมู่บ้าน

สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพในชุมชน ชาวบ้านส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพ ทำนา ซึ่งมีเนื้อที่ 2,948 ไร่ จากเนื้อที่ทั้งหมด 3,087 ไร่ คิดเป็น ร้อยละ 98 ของพื้นที่ทั้งหมด นอกนั้น ทำไร่อ้อย และรับจ้าง และอาชีพเสริมทำไม้กวาด กระติบข้าว เป็นต้น

รายได้เฉลี่ยตามข้อมูล จปฐ. ปี 2557 ของคนในหมู่บ้าน 104,525 บาท/คน/ปี

สภาพทางสังคม

สังคมโดยทั่วไปของประชาชนเป็นระบบเครือญาติ ปลูกบ้านเรือนอยู่เป็นกลุ่มและมีการแบ่งเป็นคุ้ม 12 คุ้ม มีการแบ่งการรับผิดชอบ เป็นสังคมชนบท แต่ละคุ้มจะมีประมาณ 10 - 15 หลัง มีหัวหน้าคุ้ม คอยดูแลรับข่าวสารข้อมูลเป็นผู้ประสานงาน มีคณะกรรมการหมู่บ้าน มีอาสาสมัครสาธารณสุขมูลฐานอยู่ประจำคุ้ม มีการประชุมของหมู่บ้านประจำทุกเดือน โดยผู้ใหญ่บ้านไปร่วมประชุมประจำเดือนที่อำเภอ แล้วนำข้อมูลข่าวสารมาแจ้งชาวบ้านทราบ

วัฒนธรรม/ประเพณี

ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา มีทำบุญกลางบ้าน บุญสัปดาห์ สรงกรานต์ ตักบาตรเทโว และมีประเพณีที่สำคัญที่สืบทอดมาแต่ดั้งเดิม คือ ประเพณีบุญบั้งไฟ

เทศกาลที่สำคัญ

เทศกาลลอยกระทง เทศกาลสงกรานต์ ซึ่งมีการจัดกิจกรรม สงฆ์น้ำพระ รดน้ำดำหัวขอพรผู้สูงอายุ

2. ผลการศึกษาความสำเร็จการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง

2.1 การดำเนินงานก่อนการพัฒนาชุมชนสู่การเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง

จากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง พบว่า

2.1.1 ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณสี อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร

จากการศึกษาชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนาหมู่ที่ 5 ตำบลคณสี อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ก่อนที่จะพัฒนามาเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง ในอดีตเป็นหมู่บ้านที่มีความยากจน จากการสำรวจยังตกเกณฑ์การประเมินมาตรฐานขั้นต่ำ ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) เป็นข้อมูลกลางของประเทศที่ใช้วัดคุณภาพชีวิตของคนไทยทุกครัวเรือน เป็นข้อมูลที่ทำให้รู้ว่า มีคุณภาพชีวิตเป็นอย่างไร ซึ่งพบว่าผลสำรวจข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนาฯ ตกเกณฑ์การประเมิน โดยผู้วิจัยจะรายงานเฉพาะ 4 ประเด็นแรก โดยเรียงลำดับตัวชี้วัดที่ไม่ผ่านเกณฑ์ ดังนี้ คนในครัวเรือนไม่สูบบุหรี่ ไม่ผ่านเกณฑ์จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 13.14 รองลงมา คนอายุมากกว่า 60 ปีเต็มขึ้นไปมีอาชีพและรายได้ ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 11.67 คนในครัวเรือนไม่ดื่มสุรา(ยกเว้นการดื่มเป็นครั้งคราว) ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 10.48 และคนอายุ 15 - 60 ปีเต็ม มีอาชีพและมีรายได้ ไม่ผ่านเกณฑ์ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.95 ตามลำดับ จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านเวคิน วัชรเวโรจน์ ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน ซึ่งในตอนนั้น ได้ดำรงตำแหน่งประธานสภาของชุมชน ได้เริ่มสังเกตพฤติกรรมของคนชุมชน พบว่าคนในชุมชนมีพฤติกรรมการใช้จ่ายมากกว่ารายรับ เช่น ทุกวันตอนเช้า สมาชิกในชุมชน (ชาวบ้าน) จะมีการซื้อใบกระเพรา โหระพา พริก มะนาว ตะไคร้ เป็นต้น มาทำอาหาร ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ประชาชนในชุมชนสามารถปลูกกินเองได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย จึงได้ร่วมกับผู้นำชุมชนได้นำแผนพัฒนาชุมชนมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดียิ่งขึ้น รวมทั้งการแก้ปัญหาคายากจนของประชาชนตามนโยบายของรัฐบาลและกระทรวงมหาดไทย โดยนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมาประยุกต์ปรับใช้กับชุมชน โดยเริ่มจากลูกบ้านคนใดที่จะขอกู้ยืมเงินจากกลุ่มออมทรัพย์หรือกองทุนต่าง ๆ ในชุมชนจะต้องปลูกผักอย่างน้อย 5 อย่าง โดยจะให้คณะกรรมการไปสำรวจว่าปลูกจริงหรือไม่ และส่งเสริมให้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อแสดงให้เห็นถึงรายรับและรายจ่าย ทำให้คนในชุมชนตระหนักถึงการใช้อย่างคุ้มค่าและประหยัด

จนประมาณปี 2555 ตัวชี้วัดต่าง ๆ ก็เริ่มอยู่ในเกณฑ์ดี จนทำให้ประชาชนในชุมชนเริ่มเห็นถึงความสำคัญและเริ่มนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในครัวเรือนและชุมชนต่อไป (สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านเวคิน วัชรเวโรจน์ , วันที่ 1 เมษายน 2558)

2.1.2 ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอโพธาราม จังหวัดกำแพงเพชร

จากการศึกษาชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอโพธาราม จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ย้ายถิ่นฐานมาจากภาคอีสาน เช่น จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดมหาสารคาม จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดอุบลราชธานี เป็นต้น โดยพื้นฐานคนอีสานเป็นคนทำมาหากิน คนในชุมชนจึงไม่มีปัญหาเรื่องการครองชีพ จากการสัมภาษณ์ผู้ใหญ่ทวี เทียงบุญ (ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านตั้งแต่ปีพ.ศ. 2553 ถึงปัจจุบัน) พบว่า ทุกครัวเรือนในชุมชนมีอาชีพมีรายได้ทุกครัวเรือน อาชีพหลักของคนในชุมชนส่วนใหญ่จะมีอาชีพทำนาบ้าง ทำอ้อยบ้าง และมีอาชีพเสริมที่เกิดจากการรวมกลุ่มกันเวลาว่างงานในช่วงหยุดพักการทำงาน ทำอ้อย จะมีการทำอาชีพเสริม ได้แก่ การทำไม้กวาดอ่อน ไม้กวาดแข็ง ทอเสื่อ เลี้ยงจิ้งหรีด เป็นต้น จึงทำประชาชนในชุมชนมีพื้นฐานการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน จากความพร้อมของชุมชนนี้ ทางกลุ่มผู้นำชุมชนจึงมีแนวคิดที่จะพัฒนาชุมชนให้เป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงอย่างแท้จริง จึงมีการรวมกลุ่มทั้งสมาชิกในชุมชน มีการเตรียมพร้อมที่จะพัฒนาชุมชน โดยเริ่มจากการจัดทำแผนชุมชนแบบมีส่วนร่วมจากประชาชน ผู้นำท้องถิ่นฝ่ายต่าง ๆ เพื่อจัดทำโครงการในการพัฒนาชุมชนได้ตรงกับความต้องการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นต่าง ๆ เริ่มส่งกลุ่มพัฒนาไปดูงานยังชุมชนอื่นเพื่อนำกลับมาพัฒนาชุมชนตนเอง เช่น การไปศึกษาดูงานแก๊สซีหมู ซึ่งเป็นการนำของเสียจากมูลสัตว์มาผลิตพลังงานทดแทน อีกทั้งยังจะเป็นการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม แต่หลังจากไปดูงานกลับมามีเพียงแค่ครัวเรือนเดียวที่นำมาใช้ เพราะวิธีการทำค่อนข้างที่จะยากจึงไม่ประสบความสำเร็จในเรื่องนี้ การศึกษาดูงานการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์เพื่อเปลี่ยนพลังงานแสงอาทิตย์ให้เป็นพลังงานไฟฟ้า หลังจากกลับมาทำไม่ได้จากนั้นก็กลุ่มผู้นำชุมชนและกลุ่มครัวเรือนต้นแบบจึงมาร่วมกันคิดใหม่ว่าการไปดูงานน่าจะนำมาพัฒนาชุมชนได้จริง จึงเปลี่ยนไปดูอาชีพที่สามารถทำได้และเหมาะสมกับชุมชนบ้านบ่อแก้วฯ ก็พบว่า ที่ไปศึกษาดูงานและนำกลับมาทำคือ การเลี้ยงปลา เลี้ยงกบในโอ่ง การเลี้ยงไก่ไข่ การเลี้ยงจิ้งหรีด ค่อนข้างจะทำได้ง่ายกว่าและหลังจากไปดูงานมาและก็สามารถทำได้จริง หลังจากนั้นผู้ใหญ่ทวี เทียงบุญ จึงได้ขอความร่วมมือของคนในชุมชนให้เข้าร่วมโครงการจัดทำปุ๋ยคูล์ม และการปลูกพืชผักสวนครัวในแต่ละครัวเรือนทุกครัวเรือนอย่างจริงจัง โดยให้หัวหน้าคูล์มแต่ละคูล์มเป็นผู้ดำเนินงานและประสานงาน มีการรณรงค์เรื่องสิ่งแวดล้อมและความสะอาดในหมู่บ้าน และจัดประกวด ทำให้คนอื่นชุมชนเกิดการแข่งขันที่จะพัฒนา แข่งกันที่จะสร้างอาชีพมีรายได้ จึงทำให้ชุมชนนี้สามารถที่จะนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในครัวเรือนได้อย่างจริงจัง (สัมภาษณ์ผู้ใหญ่ทวี เทียงบุญ, วันที่ 22 เมษายน 2558)

2.2 เป้าหมายการดำเนินงานของชุมชนสู่การเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง

2.2.1 ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร

จากการศึกษาชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนาหมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า มีเป้าหมายการดำเนินงานของชุมชน มุ่งที่จะพัฒนาสู่การเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง 5 ประเด็นหลัก ดังนี้

2.2.1.1 สร้างกระบวนการพัฒนาชุมชนในหมู่บ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร ด้วยหลัก “การพึ่งตนเอง” ในการแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

2.2.1.2 ชาวบ้านมีสุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ลดละเลิกอบายมุข

2.2.1.3 จัดระบบการบริหารจัดการชุมชนและพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน

2.2.1.4 การบริหารจัดการชุมชนโดยคนในชุมชน สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง และสามารถเป็นต้นแบบด้านการบริหารจัดการชุมชนได้

2.2.1.5 เป็นต้นแบบในการส่งเสริมความรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงสู่หมู่บ้านอื่น ๆ ต่อไป

2.2.2 ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร

จากการศึกษาชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า มีเป้าหมายการดำเนินงานของชุมชน มุ่งที่จะพัฒนาสู่การเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

2.2.2.1 การพัฒนาชุมชนที่หลากหลาย มีการจัดตั้งกลุ่มอาชีพที่มีความเข้มแข็งและประสบความสำเร็จเป็นแบบอย่างที่ดี

2.2.2.2 ระบบการจัดการที่ดีในด้านกองทุนต่าง ๆ สามารถเป็นต้นแบบได้

2.2.2.3 การจัดระเบียบหมู่บ้านที่น่าอยู่โดยใช้กติการ่วมกัน

2.2.2.4 เป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนอื่นได้ร่วมเรียนรู้ต่อไป

2.3 การดำเนินงานสู่การพัฒนาชุมชนตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง

2.3.1 ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำที่มีความรู้ ความชำนาญในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 19 คน พบว่า ชุมชนมีการดำเนินงานสู่การพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง ตามเกณฑ์การประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงมหาดไทยกำหนด จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเรียนรู้ และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการถอดบทเรียน พบว่า มีการดำเนินงานสู่การพัฒนาการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง ระดับ “กินดี อยู่ดี” โดยมีการประเมินตัวชี้วัดทั้งหมด 23 ตัวชี้วัด ซึ่งจะต้องผ่าน 17 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดในข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 17, 19, 20, 21, 22 ดังนี้

ด้านจิตใจและสังคม มี 7 ตัวชี้วัด มีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่าน 7 ตัวชี้วัด ดังนี้

1) มีความสามัคคีและความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร ได้มีเวทีประชาคมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การกำหนดความต้องการร่วมกันของชุมชน และเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ โดยวิธีการที่ใช้ ทางชุมชนจะจัดการประชุมเพื่อจัดทำหรือปรับแผนชุมชน โดยรับฟังความคิดเห็นของประชาชนว่าต้องการอะไรและนำมาจัดทำโครงการ นอกจากนั้นยังมีการวิเคราะห์หมู่บ้านโดยประชาชนร่วมกันระดมความคิดเห็น และหาแนวทางร่วมกันพัฒนาหมู่บ้านในอนาคต

2) มีข้อปฏิบัติของหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร ได้จัดทำข้อปฏิบัติ กฎระเบียบ เป็นลายลักษณ์อักษร และจารีต วัฒนธรรม ประเพณี ที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา ที่ก่อให้เกิดความสงบสุขของคนในหมู่บ้าน และชุมชน โดยให้ประชาชนในชุมชนเป็นผู้เสนอและมีการปฏิบัติร่วมกัน

3) มีกองทุนในรูปแบบสวัสดิการแก่สมาชิก จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร มีกองทุนและมีการจัดการบริหารกองทุนของชุมชน จำนวน 9 กองทุนหลัก คือ กองทุนหมู่บ้าน กองทุนธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ต่อยอด กองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) กองทุนแม่ของแผ่นดิน กองทุนประปาหมู่บ้าน กองทุนชุมชนพอเพียง กองทุนอยู่ดีมีสุข กองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎรประจำหมู่บ้าน

และกองทุนมิยาซาวา อีกทั้งยังจัดให้มีการบริหารจัดการทุนของชุมชนอย่างเป็นระบบ ในการจัดตั้ง คณะกรรมการดูแลกองทุนแต่ละกองทุน

4) ยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณสี อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร ได้มีความตื่นตัวและรู้จักรักษาสิทธิหน้าที่ และ เสรีภาพทางการเมืองและในฐานะพลเมืองของประเทศ โดยพบว่าคนในชุมชนเข้าร่วมการจัดทำเวที ประชาคมหมู่บ้าน ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาหมู่บ้านและเข้าเสนอโครงการ โดยชุมชนจะให้หลักการ ประชาธิปไตยในการเสนอโครงการ

5) มีคุณธรรม/จริยธรรม จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณสี อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร คนในชุมชนได้ยึดมั่นคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม ได้ มีการประพฤติตนและปฏิบัติร่วมกันในการดำรงชีวิต มีการปฏิบัติศาสนกิจร่วมกันทั้งหมู่บ้าน ปฏิบัติ ตามวัฒนธรรมประเพณีและมารยาท ได้แก่ การจัดประเพณีประจำปีและประชาชนทุกคนให้ความ ร่วมมือ เข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่ชุมชนจัดขึ้น เช่น การเวียนเทียนวันเข้าพรรษา,ออกพรรษา ประเพณีรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ ประเพณีแห่เทียนพรรษา ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีบุญบั้งไฟ ประเพณีเทศน์มหาชาติ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีตักบาตรเทโว ประเพณีทำบุญกลางบ้าน สลัก ภัตผลไม้ และประเพณีทอดกฐิน ทอดผ้าป่า เป็นต้น

6) มีคนในหมู่บ้าน ชุมชนปลอดภัยจากภัยพิบัติ จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้าน โพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณสี อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร ในอดีตชุมชนจะพบปัญหาเสพติด ไม่ว่าจะว่าการถูกจับจากทางกฎหมาย จึงมีการประกาศอย่างเป็นทางการว่าจะไม่มีการช่วยเหลือใด ๆ ทั้งสิ้น และสร้างกฎระเบียบขึ้นมาเสนอในที่ชุมชนโดยมีผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน และ ผู้อำนวยการโรงเรียน เข้ามาร่วมกันออกกฎระเบียบ เริ่มจากงานศพจะห้ามไม่ให้เล่นการพนัน รณรงค์ ไม่ให้มีการดื่มเหล้า สูบบุหรี่ในวัด ไม่ว่าจะจะมีประเพณีหรือเทศกาลต่าง ๆ มีการพูดคุยวางแผนร่วมกัน กับผู้ปกครอง โครงการงดเหล้าเข้าพรรษา ซึ่งใครที่เข้าร่วมโครงการจะได้รับเกียรติบัตร จนในที่สุด ชุมชนได้ถูกประกาศให้เป็นหมู่บ้านศีล 5 ซึ่งเป็นหมู่บ้านสังคมดี สุขภาพดี และยังได้รับประกาศเกียรติคุณจากศูนย์ปฏิบัติการต่อสู้เพื่อเอาชนะยาเสพติดอีกว่าเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนที่มีการเฝ้าระวังป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติดเป็นอย่างดี

ภาพที่ 4.7 ประกาศเกียรติคุณบ้านโพธิ์พัฒนาหมู่ที่ 5 ตำบลคณสิทธิ์ จังหวัดกำแพงเพชร เป็นหมู่บ้านชุมชนที่มีการเฝ้าระวังป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นอย่างดี

7) มีความเชื่อมั่นในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณสิทธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร มีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และนำไปปฏิบัติในครัวเรือน เช่น การปลูกผักสวนครัว 5 อย่าง การผลิตและใช้ผลิตภัณฑ์ในชุมชน โดยเริ่มจากกลุ่มครัวเรือนต้นแบบ จำนวน 30 ครัวเรือน และมีการขยายไปเป็น 150 ครัวเรือน โดยให้ครัวเรือนต้นแบบ จำนวน 30 ครัวเรือนแรก เป็นพี่เลี้ยงโดยมีสัดส่วน 1 คนพี่เลี้ยง ต่อ 5 ครัวเรือนลูกเลี้ยง เพื่อเกิดความทั่วถึงในการดูแลและการให้คำปรึกษา

ด้านเศรษฐกิจ มี 5 ตัวชี้วัด มีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่าน 5 ตัวชี้วัด ดังนี้

8) มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณสิทธิ์ อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร มีการพัฒนา ส่งเสริมให้คนในชุมชนมีการจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่ายของครัวเรือนเป็นประจำ โดยได้จัดทำเครือข่ายความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร ในการที่จะมาให้ความรู้แก่คนในชุมชน นำคู่มือการจัดทำบัญชีครัวเรือนมาแจก เพื่อให้คนในชุมชนมีความรู้และจัดทำได้อย่างถูกต้อง

9) มีกิจกรรมลดรายจ่ายและสร้างรายได้ จากการศึกษพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร มีการทำกิจกรรมเพื่อลดรายจ่ายในชีวิตประจำวัน และสามารถสร้างรายได้เพิ่ม เริ่มตั้งแต่คนในชุมชนจะมีการปลูกพืชผักสวนครัว การทำน้ำยาล้างจาน เลี้ยงไก่ เลี้ยงหมู ทำน้ำหมักชีวภาพ กลุ่มเลี้ยงจิ้งหรีด การรวมกลุ่มสานตะกร้า กลุ่มตัดยางรถยนต์ กลุ่มเผาถ่าน น้ำส้มควันไม้ กลุ่มขนมทองม้วน กลุ่มทำขนมข้าวเกรียบ การทำน้ำยาดันฝุ่น (ถูพื้น)

ภาพที่ 4.8 ภาพกิจกรรมลดรายจ่ายและสร้างรายได้ของชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนาหมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร

10) มีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพหลักของหมู่บ้าน จากการศึกษพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร มีการเรียนรู้ ปรับปรุง

และพัฒนาการประกอบอาชีพร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งด้านการผลิต การตลาด การจัดการ และเงินทุน เพื่อให้ได้ผลผลิตมากขึ้น

11) มีกิจกรรมการออมที่หลากหลาย จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร มีการออมที่หลากหลาย เช่น ออมวันละ 1 บาท มีการออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีกองทุนในรูปแบบสวัสดิการแก่สมาชิก และรณรงค์ให้ลดการกู้ยืมเงินนอกระบบ

ภาพที่ 4.9 การออมของชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนาหมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร

12) มีการดำเนินงานในรูปแบบวิสาหกิจ หรือกลุ่มที่มีการดำเนินงานลักษณะเดียวกันกับรูปแบบวิสาหกิจชุมชน จากการศึกษพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) วิสาหกิจชุมชนกลุ่มส่งเสริมผู้ผลิตข้าวปลอดภัยบ้านโพธิ์พัฒนา 2) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพาะเห็ดฟางบ้านโพธิ์พัฒนา และ 3) กลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มปลูกอ้อยบ้านโพธิ์พัฒนา

ด้านการเรียนรู้ มี 7 ตัวชี้วัด มีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่าน 6 ตัวชี้วัด ดังนี้

13) มีข้อมูลของชุมชน จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร มีการเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชน มีแผนชุมชน มีการวิเคราะห์ชุมชนเพื่อหาข้อบกพร่องในการจัดทำแผนพัฒนา มีรายงานการพัฒนาชุมชน

14) มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลชุมชนและแผนชุมชน จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร ได้มีการนำข้อมูลจากการจัดทำแผนชุมชนมาใช้ในการตัดสินใจ การพัฒนาชุมชน และการจัดทำโครงการแก้ปัญหาต่าง ๆ

15) มีการค้นหาและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร ไม่ผ่านตัวชี้วัดนี้ ซึ่งทางชุมชนชี้แจงว่าชุมชนมีภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่นการทอเสื่อกก การสานทางมะพร้าว การกองแฝกมุงหลังคา การทำบั้งไฟ และการพนหมอบเป่า เสก ฟัน แต่ไม่มีจัดบันทึกอย่างชัดเจน

16) มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร ได้มีการจัดสถานที่สำหรับเป็นศูนย์การเรียนรู้และมีการใช้ประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้ให้แก่คนในและนอกหมู่บ้าน

17) มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับศักยภาพของประชาชนในหมู่บ้าน/ชุมชน จากการศึกษา พบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ โดยคนในชุมชนหรือนอกชุมชน มีการส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนเข้าร่วมอบรม ประชุม ศึกษาดูงาน เพื่อนำมาปรับใช้ในการทำงานของชุมชน และเพื่อพัฒนาตนเองและการเป็นผู้นำ

18) มีการสร้างเครือข่ายภาคีการพัฒนา จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร มีการเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ระดับกลุ่ม/เครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับหมู่บ้าน/ชุมชน หน่วยงาน องค์กร และสถาบันการศึกษา ฯลฯ

19) มีการปฏิบัติตามหลักการพึ่งตนเอง จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร จะมีการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนและเมื่อพบปัญหาที่สามารถที่แก้ปัญหากเองได้ มีการจัดแผนชุมชนโดยกระบวนการเรียนรู้ของชุมชน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 4 ตัวชี้วัด มีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่าน 4 ตัวชี้วัด ดังนี้

20) มีจิตสำนึกของการอนุรักษ์ จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณที อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร มีการสร้างจิตสำนึกดูแล รักษาทรัพยากรธรรมชาติ

และสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน ซึ่งมีกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ อีกทั้งทางชุมชนได้มีการวางแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืนต่อไป

21) มีกลุ่ม/องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณสี อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีการทำกิจกรรมร่วมกันกับเยาวชนและคนในชุมชน

ภาพที่ 4.10 ประชาชนและนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชรร่วมกันปลูกป่า ณ ศูนย์การเรียนรู้ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณสี อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร

22) มีการใช้พลังงานทดแทนที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณสี อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร ได้รณรงค์การลดการใช้พลังงานไฟฟ้า เช่น ประหยัดไฟโดยใช้หลอดไฟประหยัด และการส่งเสริมการใช้จักรยานในระยะทางใกล้ ๆ อีกทั้งยังส่งเสริมให้สุขภาพดีอีกด้วย

23) มีการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณสี อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร มีกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาและจัดการการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในการก่อให้เกิดรายได้ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ การทำน้ำส้มควันไม้ เป็นต้น

2.3.2 ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภোটารางม จังหวัดกำแพงเพชร

จากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้นำที่มีความรู้ ความชำนาญในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง หรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภোটารางม จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 13 คน พบว่า ชุมชนมีการดำเนินงานสู่การพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง ตามเกณฑ์การประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงของกระทรวงมหาดไทยกำหนด จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเรียนรู้ และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการถอดบทเรียน พบว่า มีการดำเนินงานสู่การพัฒนาการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง ระดับ “กินดี อยู่ดี” ในปี 2556 โดยมีการประเมินตัวชี้วัดทั้งหมด 23 ตัวชี้วัด ซึ่งจะต้องผ่าน 17 ตัวชี้วัด ได้แก่ ตัวชี้วัดในข้อ 1, 2, 3, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 13, 14, 16, 17, 19, 20, 21, 22 ดังนี้

ด้านจิตใจและสังคม มี 7 ตัวชี้วัด มีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่าน 7 ตัวชี้วัด ดังนี้

1) มีความสามัคคีและความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภোটารางม จังหวัดกำแพงเพชร มีการประชุมวางแผนโดยประชาชนในหมู่บ้านสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างกว้างขวาง รวมถึงการประสานการจัดทำโครงการ/กิจกรรมแบบบูรณาการกับภาครัฐ/เอกชน และกลุ่มองค์กรต่าง ๆ

ภาพที่ 4.11 ประชาชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภোটารางม จังหวัดกำแพงเพชร มีส่วนร่วมในการประชุมวางแผน

2) มีข้อปฏิบัติของหมู่บ้าน จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภোটารางม จังหวัดกำแพงเพชร มีกฎ ระเบียบ ข้อบังคับหมู่บ้านบ่อแก้ว จำนวน 10 ข้อ ที่ประกาศใช้เมื่อวันที่ 4 กันยายน 2553 เป็นต้นมา ที่ก่อให้เกิดความสงบสุขของคนในหมู่บ้าน และชุมชน โดยให้ประชาชนในชุมชนเป็นผู้เสนอและมีการปฏิบัติร่วมกัน

3) มีกองทุนในรูปแบบสวัสดิการแก่สมาชิก จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภোটารางม จังหวัดกำแพงเพชร ได้แก่ กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนสัจจะออมทรัพย์เงินล้าน กองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต และกองทุนแห่งความเกื้อกูลบ้านบ่อแก้ว โดยได้รับการจัดสรร 4 กองทุน และสทบจากสมาชิกในชุมชน ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต 10 % กองทุนแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) 10% กองทุนสัจจะเงินล้าน 10 % กองทุนหมู่บ้าน 10 % และสทบจากสมาชิกในชุมชนครอบครัวละ 300 บาท ซึ่งจุดเด่นของกองทุน คือ การให้สมาชิกสมทบเงินให้กองทุนรายครอบครัว เนื่องจากต้องการให้สมาชิกมีส่วนร่วมกับชุมชน มีความใส่ใจอาทรกันในชุมชน และเป็นการกระตุ้นเตือนให้เกิดความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เงินกองทุนศูนย์สงเคราะห์ราษฎร เงิน อพป. ประจำหมู่บ้าน กลุ่มผู้ใช้น้ำ เป็นต้น

4) ยึดมั่นในหลักการประชาธิปไตย จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภোটารางม จังหวัดกำแพงเพชร มีการจัดกิจกรรมภายในหมู่บ้านเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข การประนีประนอมข้อพิพาทที่เกิดขึ้นในหมู่บ้าน การเจรจาไกล่เกลี่ยข้อพิพาทโดยคณะกรรมการกลางของหมู่บ้าน ส่งเสริมการใช้สิทธิเลือกตั้งในทุกระดับ โดยเน้นไม่ให้มีการซื้อสิทธิขายเสียง รณรงค์การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง จัดประชุมประชาคมเป็นประจำทุกเดือน และกำหนดวันประชุมที่แน่นอน และมีบทลงโทษสำหรับผู้ที่ไม่เข้าร่วมประชุม การบริหารงานของผู้ใหญ่บ้านเป็นแบบประชาธิปไตย รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีการตัดสินใจที่เด็ดขาด สามารถชักนำ จูงใจประชาชนไปในทางที่ดี สามารถเป็นที่ปรึกษาหรือแบบอย่างให้ประชาชน สามารถบริหารความขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากกระบวนการทำงาน

5) มีคุณธรรม/จริยธรรม จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภোটารางม จังหวัดกำแพงเพชร คนในชุมชนได้ยึดมั่นคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม ได้มีการประพฤติตนและปฏิบัติร่วมกันในการดำรงชีวิต มีการปฏิบัติศาสนกิจร่วมกันทั้งหมู่บ้าน ปฏิบัติตามวัฒนธรรมประเพณีและมารยาท ได้แก่ ในวันสำคัญต่าง ๆ จะมีการเข้าร่วมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อวัด โรงเรียน หมู่บ้าน เช่น ปรับปรุงภูมิทัศน์ภายในหมู่บ้าน การบำเพ็ญประโยชน์ ส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการสืบสานประเพณีไทย เช่น การจัดงานรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ

การจัดงานวันพ่อ และการจัดงานวัดแม่ มีการประดับธงตามอาคารบ้านเรือนและสถานที่สำคัญเพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ รวมไปถึงจัดงานประเพณีต่าง ๆ เช่น งานทอดกฐิน งานทำบุญตักบาตรในวันพระ และวันสำคัญทางศาสนา รวมไปถึงประเพณีบุญบังไฟที่สืบทอดมาแต่สมัยก่อน มีการรณรงค์ ส่งเสริมการใช้ภาษาถิ่น (ภาษาอีสาน) เพื่อเป็นการรักษาประเพณีไทยอันงดงามด้วย รวมไปถึงการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น

6) มีคนในหมู่บ้าน ชุมชนปลอดภัยจากภัยพิบัติ จากการศึกษพบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอไทรทอง จังหวัดกำแพงเพชร มีการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด โดยมีกลุ่มหรือองค์กรที่ปฏิบัติงานด้านยาเสพติดในพื้นที่หมู่บ้าน เช่น คณะกรรมการกลางหมู่บ้านฝ่ายป้องกัน นำโดยผู้ใหญ่บ้านเป็นประธาน ผู้ประสานงานพลังแผ่นดินประจำหมู่บ้าน เพื่อเป็นการสร้างเครือข่ายเฝ้าระวังป้องกันการเข้าไปมีส่วนร่วมกับยาเสพติด ส่งเหตุการณ์ รายงานพฤติกรรมของกลุ่มเสี่ยงในพื้นที่ คัดกรองผู้เสพเพื่อเข้าสู่กระบวนการบำบัดฟื้นฟู เพื่อให้ปัญหาเสพติดในหมู่บ้านเบาบางและหมดสิ้นไป และเมื่อปี พ.ศ. 2547 หมู่บ้านบ่อแก้วฯ ได้รับพระราชทานเงินขวัญถุงตามโครงการ “กองทุนแม่แห่งแผ่นดิน” เพราะประชาชนในหมู่บ้านได้ร่วมแรงร่วมใจต่อสู้เพื่อเอาชนะวิกฤตปัญหาเสพติดได้ เรื่อง การแก้ไขปัญหายูเสพ/ติดยาเสพติด และกิจกรรมการเฝ้าระวังปัญหาเสพติด

7) มีความเชื่อมั่นในปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง จากการศึกษพบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอไทรทอง จังหวัดกำแพงเพชร มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมและรวบรวมองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญา ซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่สืบทอดและสานต่อมาจนถึงปัจจุบัน เช่น การสืบสานภูมิปัญญากระติบข้าวอีสานจากต้นกล้า และส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงร่วมกัน ทั้งในด้านการประกอบอาชีพ และการจัดทำบัญชีครัวเรือน

ภาพที่ 4.12 ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ
การปลูกพืชผักสวนครัว และการสานกระติบข้าวจากต้นคล้า

ด้านเศรษฐกิจ มี 5 ตัวชี้วัด มีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่าน 5
ตัวชี้วัด ดังนี้

8) มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่
5 ตำบลพานทอง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ได้มีการจัดทำบัญชีครัวเรือน และสามารถที่จะ
วางแผนการใช้จ่ายในครอบครัวได้

ภาพที่ 4.13 ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ มีการ
จัดทำบัญชีครัวเรือน

9) มีกิจกรรมลดรายจ่ายและสร้างรายได้ จากการศึกษพบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอนาทอง จังหวัดกำแพงเพชร มีการทำกิจกรรมเพื่อลดรายจ่ายในชีวิตประจำวัน เช่นปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ การประหยัดน้ำ ประหยัดไฟ ใช้ปุ๋ยชีวภาพในการทำนา การบัญชีรายรับ-รายจ่ายครัวเรือน ใช้สิ่งของที่จำเป็น ไม่ฟุ่มเฟือย รักษาสุขภาพให้แข็งแรง และสามารถสร้างรายได้เพิ่ม เช่น การเลี้ยงหมู การเลี้ยงปลา การเลี้ยงกบ เลี้ยงไก่ เลี้ยงเป็ด เลี้ยงจิ้งหรีด สานกระติบ ทำไม้กวาด แพลยวน การทำดอกไม้ประดิษฐ์จากรังไหม โม่บายหลอดสี เป็นต้น

ภาพที่ 4.14 ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอนาทอง จังหวัดกำแพงเพชร รวมกลุ่มทำอาชีพเสริมสร้างรายได้

10) มีการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนาอาชีพหลักของหมู่บ้าน จากการศึกษพบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอนาทอง จังหวัดกำแพงเพชร มีการเรียนรู้ ปรับปรุงและพัฒนาการประกอบอาชีพร่วมกันเป็นกลุ่มทั้งด้านการผลิต การตลาด การจัดการ และเงินทุน เพื่อให้ได้ผลผลิตมากขึ้น โดยส่งผู้นำและคนในหมู่บ้านฯ ไปดูงานร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ มีการพัฒนาส่งเสริมการประกอบอาชีพหลักและอาชีพเสริมตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีการส่งเสริมรายได้ลดรายจ่ายจากการรวมกลุ่มอาชีพ มีทรัพยากรที่จัดหาได้จากชุมชน ทำให้ไม่มีผู้ว่างงานในหมู่บ้าน การบูรณาการกองทุนต่าง ๆ ที่มีอยู่ภายในหมู่บ้านนำมาเป็นกองทุนกลางเพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน มีการส่งเสริมการตลาดเพื่อการกระจายผลผลิต เช่น จัดหาช่องทางจำหน่ายสินค้าจากโครงการต่าง ๆ ภายในหมู่บ้าน มีการประชาสัมพันธ์สินค้าที่เป็นผลิตภัณฑ์ในหมู่บ้านตามสื่อต่าง ๆ เช่น รายการทีวี วิทยุ แผ่นพับ การถ่ายทอดผ่านผู้มาศึกษาดูงาน และการรับทำของขวัญของฝาก มีการเปิดโอกาสให้ประชาชนรับรู้บัญชีรายรับรายจ่ายของโครงการในหมู่บ้าน เพื่อให้มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ตรวจสอบและประเมินผล

11) มีกิจกรรมการออมที่หลากหลาย จากการศึกษาพบว่า จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร มีการออมทรัพย์ จำนวน 100 คน โดยเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์การผลิต การออมโดยการฝากเงินสัจจะออมทรัพย์กลุ่ม โครงการชุมชนพอเพียง กองทุนหมู่บ้าน นอกจากนี้ยังมีการออมด้วยตนเอง รวมทั้งลูกหลานโดยการฝากเงินในรูปแบบธนาคารชุมชน

12) มีการดำเนินงานในรูปแบบวิสาหกิจ หรือกลุ่มที่มีการดำเนินงานลักษณะเดียวกันกับรูปแบบวิสาหกิจชุมชน จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร มีกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ วิสาหกิจชุมชนกลุ่มไม้กวาดแข็ง ไม้กวาดอ่อนบ้านบ่อแก้ว กลุ่มจักสานบ้านบ่อแก้ว

ด้านการเรียนรู้ มี 7 ตัวชี้วัด มีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผ่าน 7 ตัวชี้วัด ดังนี้

13) มีข้อมูลของชุมชน จากการศึกษาพบว่า พบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร มีการเก็บรวบรวมข้อมูลของชุมชน มีแผนชุมชน มีการวิเคราะห์ชุมชนเพื่อหาข้อบกพร่องในการจัดทำแผนพัฒนา มีแผนการพัฒนาหมู่บ้าน ปฏิทินการจัดทำแผนประจำปี มีรายงานการพัฒนาชุมชน ผลงานกิจกรรมที่ได้รับรางวัลต่าง ๆ มีการรวบรวมองค์ความรู้ด้านภูมิปัญญา ซึ่งเป็นภูมิปัญญาสืบทอดและสานต่อมาจนปัจจุบัน

14) มีการใช้ประโยชน์จากข้อมูลชุมชนและแผนชุมชน จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ได้มีการนำข้อมูลจากการจัดทำแผนชุมชนมาใช้ในการตัดสินใจ การพัฒนาชุมชน และการจัดทำโครงการแก้ปัญหาต่าง ๆ

15) มีการค้นหาและใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร มีการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและมีปราชญ์ชุมชน รวมทั้งมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้ 1) นายบุญธรรม วงศ์จันทร์ มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมประเพณี 2) นางไหม เทศด้วง มีความรู้เรื่องการทำบายศรีสู่ขวัญในพิธีต่าง ๆ และงานฝีมือ 3) นางปาน โสตาจันทร์ มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมประเพณี และการทำบายศรี 4) นายทอง สาข่า มีความรู้เรื่องงานช่างไม้ และการสร้างบ้าน 5) นายสุริยันต์ คิวเข้ม มีความรู้เรื่องการสะเดาะเคราะห์ต่อชะตา และหมอน้ำมัน 6) นายทองไสย์ มาป่อง มีความรู้เรื่องการทำผ้าไหม และการเลี้ยงหม่อน 7) นายแปลง สีเชียงสา มีความรู้เรื่องการสานกระติ๊บข้าว 8) นางสมร จำปามัน มีความรู้เรื่องการทอเสื่อ การทอผ้า และ 9) นางหนูพิน นาคไธสง มีความรู้เรื่องการทำไม้กวาดแข็ง ไม้กวาดดอกหญ้า เป็นต้น

16) มีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในชุมชน จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ได้มีการจัดสถานที่สำหรับเป็นศูนย์การเรียนรู้และมีการใช้ประโยชน์จากศูนย์การเรียนรู้ให้แก่คนในและนอกหมู่บ้าน โดยจัดทำเป็นศูนย์เศรษฐกิจครัวเรือนพึ่งตนเองตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แบบครบวงจร เปิดโอกาสให้นักเรียนเยาวชน ชุมชนอื่นได้เข้ามาศึกษา มีจุดการเรียนรู้การทำกระติบข้าว จุดการเรียนรู้หมอดินอาสา จุดการเรียนรู้การทำบัญชีครัวเรือน จุดการเรียนรู้ตัวอย่างเศรษฐกิจพอเพียง และพัฒนาสินค้าในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ให้มีคุณภาพ เช่น การทำไม้กวาด การทำแปลงวน ที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน

17) มีการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับศักยภาพของหมู่บ้าน/ชุมชน จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และถ่ายทอดเทคโนโลยีและวิทยาการใหม่ ๆ โดยคนในชุมชนหรือนอกชุมชน มีการส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนเข้าร่วมอบรม ประชุม ศึกษาดูงาน เพื่อนำมาปรับใช้ในการทำงานของชุมชน และเพื่อพัฒนาตนเองและการเป็นผู้นำ

18) มีการสร้างเครือข่ายภาคีการพัฒนา จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ มีการเชื่อมโยงเครือข่ายการเรียนรู้ระดับกลุ่ม/เครือข่าย เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับหมู่บ้าน/ชุมชน หน่วยงาน วัด โรงเรียนในชุมชน องค์กรและสถาบันการศึกษา ฯลฯ

19) มีการปฏิบัติตามหลักการพึ่งตนเอง จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ จะมีการวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชนและเมื่อพบปัญหาที่สามารถที่แก้ปัญหาเองได้ มีการบริหารจัดการชุมชน ซึ่งคนในชุมชนมีความรัก สามัคคี สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง และสามารถเป็นต้นแบบในการบริหารจัดการชุมชนได้

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มี 4 ตัวชี้วัด มีการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงผ่าน 4 ตัวชี้วัด ดังนี้

20) มีจิตสำนึกของการอนุรักษ์ จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ มีการสร้างจิตสำนึกการดูแล การรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในหมู่บ้าน มีกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและชุมชนได้มีการวางแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมการปลูกต้นไม้ยืนต้นทุกครัวเรือน และจัดให้มีการดูแลรักษาแหล่งน้ำของตนเองและแหล่งน้ำสาธารณะประโยชน์

21) มีกลุ่ม/องค์กรด้านสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีการทำกิจกรรมร่วมกันกับเยาวชนและคนในชุมชน เช่นการตั้งกลุ่มผู้ใช้น้ำ มีการออกกฎระเบียบให้ประชาชนคนในหมู่บ้านร่วมกันยึดถือปฏิบัติร่วมกัน ทำให้ภูมิทัศน์ภายในหมู่บ้านน่าดูสวยสะอาดตา เป็นระเบียบเรียบร้อย เช่น ห้ามปลูกต้นไม้เขตถนน ยกเว้นไม้ประดับและพืชผักสวนครัว จัดฝึกอบรมชาวบ้านให้มีความรู้การทำนาโดยไม่เผาฟาง

22) มีการใช้พลังงานทดแทนที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของชุมชน จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร รมรงค์การประหยัดพลังงานไฟฟ้า เช่น ประหยัดไฟโดยใช้หลอดไฟประหยัด และการส่งเสริมให้ใช้จักรยานในระยะทางใกล้ ๆ อีกทั้งยังส่งเสริมให้สุขภาพดีอีกด้วย

23) มีการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาพบว่า ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอไทรงาม จังหวัดกำแพงเพชร สนับสนุนให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นสินค้าเพื่อจำหน่าย รวมทั้งการปลูกทดแทนเพื่อเป็นทุนสำหรับผลิตสินค้าที่ไม่เป็นพิษกับสิ่งแวดล้อม เช่น ปลูกต้นคล้าไว้หว่าไร่ ปลายนา เพื่อมาเป็นวัสดุในการสานกระติบข้าว และการปลูกต้นตาลสำหรับทำตุ้กระติบข้าว การปลูกมะพร้าวเพื่อทำไม้กวาด การปลูกไผ่เพื่อทำด้ามไม้กวาด รวมทั้งการปลูกไม้ยืนต้นเพื่อสร้างภูมิทัศน์ที่ดีในชุมชน

2.4 ผลการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงที่เกิดขึ้นกับครัวเรือนและชุมชน

ตามเกณฑ์การประเมินหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงที่กระทรวงมหาดไทยกำหนดชุมชนบ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณสี อำเภอมือง จังหวัดกำแพงเพชร ได้รับการยกย่องให้เป็นบ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ระดับ “พออยู่ พอกิน” ประจำปี 2557 ระดับ ระดับ “อยู่ดี กินดี” ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปี 2558

ภาพที่ 4.15 บ้านโพธิ์พัฒนา หมู่ที่ 5 ตำบลคณสี จังหวัดกำแพงเพชร ได้รับยกย่องให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ปี 2557

2.4.1 ชุมชนบ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง อำเภอไททรงาม จังหวัดกำแพงเพชร ได้รับการยกย่องให้เป็นบ้านบ่อแก้ว หมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง ปี 2556 ระดับอยู่ดี กินดี

ภาพที่ 4.16 บ้านบ่อแก้ว หมู่ที่ 5 ตำบลพานทอง จังหวัดกำแพงเพชร ได้รับยกย่องให้เป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ปี 2556

จากการศึกษา พบว่า ชุมชนทั้งสองชุมชนต้นแบบมีความเข้มแข็ง มีความรัก ความสามัคคีในชุมชน สามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง คนในครัวเรือนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ครัวเรือนมีความสุขและรายได้เพิ่มขึ้น ชุมชนมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และที่สำคัญชุมชนมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักแพร่หลายในการดำรงชีวิตด้านเศรษฐกิจพอเพียง

2.5 กลยุทธ์ที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

จากการศึกษาชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์และสรุปกลยุทธ์ที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ ดังนี้

2.5.1 การสร้างความเข้มแข็งให้กับตัวเองและภายในชุมชนด้วยการเริ่มจากการพึ่งตนเอง และพัฒนาอย่างต่อเนื่องจนเกิดผลสำเร็จ

2.5.2 การรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มอาชีพในชุมชนที่มีความเข้มแข็ง มีการผลิต การพัฒนาผลผลิต และมีช่องทางกระจายสินค้า ทำให้ครัวเรือนและชุมชนเกิดรายได้

2.5.3 ชุมชนมีการจัดกิจกรรมที่ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่เป็นรูปธรรม จนบรรลุเป้าหมาย

2.5.4 มีกฎระเบียบ กติกาของชุมชน ที่ใช้สำหรับจัดระเบียบหมู่บ้านให้น่าอยู่โดยใช้กฎ กติการ่วมกัน

2.5.5 การบริหารจัดการชุมชนโดยคนในชุมชน ขับเคลื่อนหรือทำกิจกรรมร่วมกัน ด้วยความรัก ความสามัคคี ทำให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

2.6 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

2.6.1 ชุมชนมีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาอย่างชัดเจนในการเป็นหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

2.6.2 ประชาชนในชุมชนให้ความสำคัญในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง และมีการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงด้วยตนเองได้

2.6.3 ศักยภาพของผู้นำ จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน ต้องมีความเป็นผู้นำในการขับเคลื่อน การเชิญชวนประชาชนในชุมชนเห็นประโยชน์และมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน

2.6.4 งบประมาณสนับสนุนในการจัดทำโครงการจากทั้งภายในและภายนอกชุมชน เพื่อให้การดำเนินงานสำเร็จบรรลุเป้าหมาย

2.6.5 มีพื้นที่สำหรับการสาธิต เวทีการเรียนรู้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ การเลียนแบบที่จะประสบความสำเร็จ เช่น การมีศูนย์การเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน

3. การจัดทำคู่มือชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง

จากการถอดบทเรียนความสำเร็จการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง ผู้วิจัยได้นำองค์ความรู้ที่ได้รับจากการสัมภาษณ์และการถอดบทเรียนจากชุมชนมาสรุปแนวคิดร่วมกันระหว่างชุมชนต้นแบบทั้งสองชุมชนและผู้วิจัยโดยจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสังเคราะห์ข้อมูลนำมาจัดทำคู่มือชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อถ่ายทอดสู่ชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอลองชุลง จังหวัดกำแพงเพชร สำหรับส่งเสริมการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียง การนำแนวคิดวิธีการนี้ไปประยุกต์ใช้ในชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนา ซึ่งคู่มือชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงประกอบด้วยข้อมูลดังนี้ แนวทางการพัฒนาชุมชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง การขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง กลยุทธ์ในการขับเคลื่อนการพัฒนาหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง และปัจจัยความสำเร็จ ซึ่งมีประเด็นสำคัญสรุปออกมาเป็นขั้นตอนการดำเนินงานสู่การเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีประเด็นที่สำคัญ 6 ประเด็น ดังนี้

3.1 ชุมชนต้นแบบแห่งการเรียนรู้ โดยศึกษาวิเคราะห์จากข้อมูลพื้นฐานที่จำเป็น สภาพปัญหาชุมชน การดำเนินงานก่อนการเป็นชุมชนต้นแบบ การกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจน และการดำเนินงานสู่การพัฒนาชุมชนตามแบบเศรษฐกิจพอเพียง โดยจะมุ่งพัฒนา จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านจิตใจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเรียนรู้ และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กลยุทธ์ที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ และปัจจัยแห่งความสำเร็จ ศักยภาพในการพัฒนาอาชีพจนสามารถสร้างชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งในการศึกษามีชุมชนต้นแบบจำนวน 2 ชุมชน

3.2 หลักสำคัญในการสร้างชุมชนต้นแบบ จะเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของสมาชิกชุมชน การเพิ่มความสามารถในการประกอบอาชีพ เพิ่มโอกาสหรือทางเลือกในการประกอบอาชีพเสริม การเพิ่มผลผลิตหรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่งเสริมการรวมกลุ่มพัฒนาอาชีพเชิงพาณิชย์ เช่น การรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชน เพื่อผลิตสินค้าและจำหน่าย เป็นการสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนและชุมชน การสร้างความสมดุลของการใช้ประโยชน์และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการบริหารจัดการที่ยั่งยืน และการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและการเสริมสร้างศักยภาพของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีอยู่ภายในชุมชน และที่สำคัญการสร้างเครือข่ายและความร่วมมือระหว่างชุมชนกับภาครัฐ หรือภาคเอกชนต่าง ๆ

3.3 องค์ประกอบที่สำคัญของชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง จะต้องประกอบด้วย ผู้นำที่ดี มีศักยภาพความเป็นผู้นำ และต้องมีความรู้ให้มีความสำคัญเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียง กระบวนการเรียนรู้เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง

3.4 ขั้นตอนการดำเนินงานสู่การพัฒนา จะต้องกำหนดพื้นที่หรือกลุ่มตัวอย่างที่จะพัฒนาก่อน จัดลำดับความสำคัญของปัญหา และประชุมหาแนวทางการแก้ไขปัญหา มีการกำหนดกิจกรรมและดำเนินงาน มีการประเมินผลและหาแนวทางการแก้ไขปัญหา

3.5 กลยุทธ์ที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ จากการสังเคราะห์ผลการศึกษาและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปได้ 5 ประเด็น ได้แก่ 1) การสร้างความเข้มแข็งให้กับตัวเองและชุมชนด้วยการพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน 2) การรวมกลุ่มจัดตั้งอาชีพในชุมชนที่มีความเข้มแข็ง มีการผลิต/การพัฒนาผลิตภัณฑ์ และมีช่องทางการกระจายสินค้า ทำให้ครัวเรือนและชุมชนเกิดรายได้ 3) การจัดกิจกรรมที่ขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่เป็นรูปธรรมจนบรรลุเป้าหมาย 4) มีกฎระเบียบ กติกาของชุมชน ที่ใช้สำหรับจัดระเบียบหมู่บ้านให้น่าอยู่ และ 5) การบริหารจัดการชุมชนโดยคนในชุมชน ขับเคลื่อนการทำกิจกรรมร่วมกันด้วยความรัก ความสามัคคี ทำให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ

3.6 ปัจจัยแห่งความสำเร็จ จากการสังเคราะห์ผลการศึกษและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สามารถสรุปได้ว่าชุมชนต้องมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานในการพัฒนาอย่างชัดเจน ต้องให้ความสำคัญและเชื่อมั่นในการจะพัฒนาตนเอง สามารถประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบด้วยตนเองได้ ผู้นำจะต้องมีศักภาพ มีความรู้ ความเข้าใจ การประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในชุมชน เป็นตัวหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อน มีงบประมาณสนับสนุนในการจัดทำโครงการทั้งภายในและภายนอกชุมชน และมีพื้นที่สำหรับการสาธิต เวทีการเรียนรู้ ทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ การเลียนแบบที่จะประสบความสำเร็จ

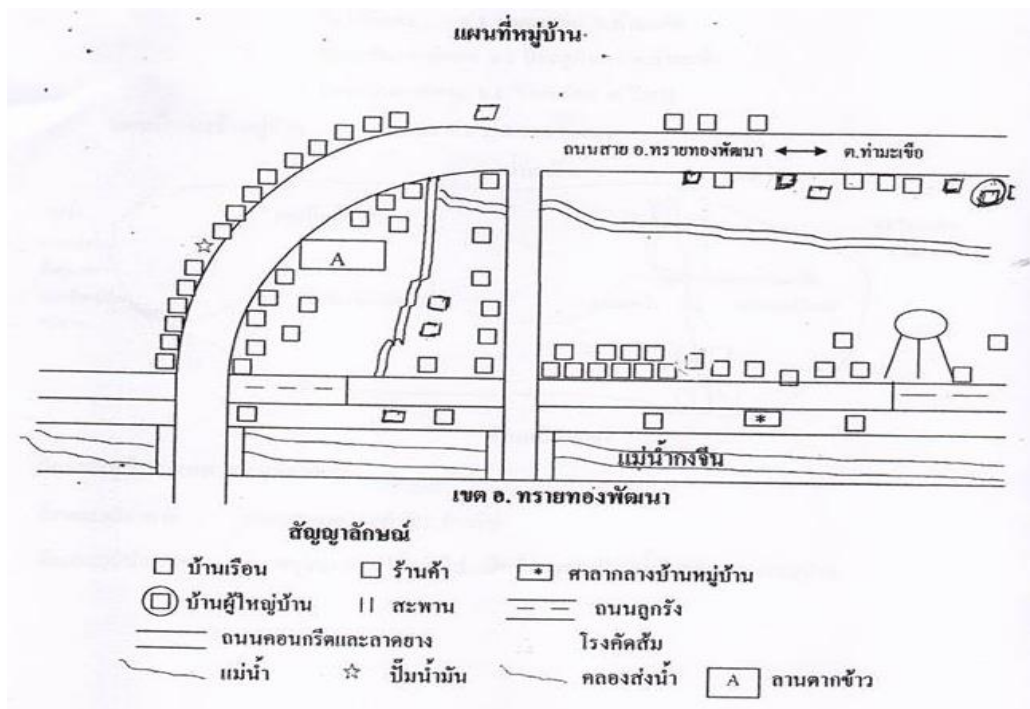
4. ผลการพัฒนาชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจชุมชนที่ต้องการจะพัฒนาชุมชน และได้คัดเลือกมา 1 ชุมชน คือ ชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร เพื่อนำมาพัฒนาชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของชุมชน พบว่า มีข้อมูลที่สำคัญของชุมชนดังนี้

4.1 บริบทชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

4.1.1 ประวัติความเป็นมาของชุมชน

บ้านวังน้ำแดงก่อตั้งขึ้นประมาณ พ.ศ. 2500 โดยตั้งชื่อหมู่บ้านว่าวังน้ำแดง เนื่องจากสมัยก่อนแม่น้ำกงจันทน์ไหลผ่านบ้านวังน้ำแดงจะแห้งทุกปี แต่มีที่หนึ่งไม่แห้งเป็นแอ่งน้ำบริเวณวังน้ำแดง ตามลักษณะของธรรมชาติ ประชาชนที่มาอาศัยอยู่คือคน ที่อพยพมาจากจังหวัดชัยนาทและสุพรรณบุรี

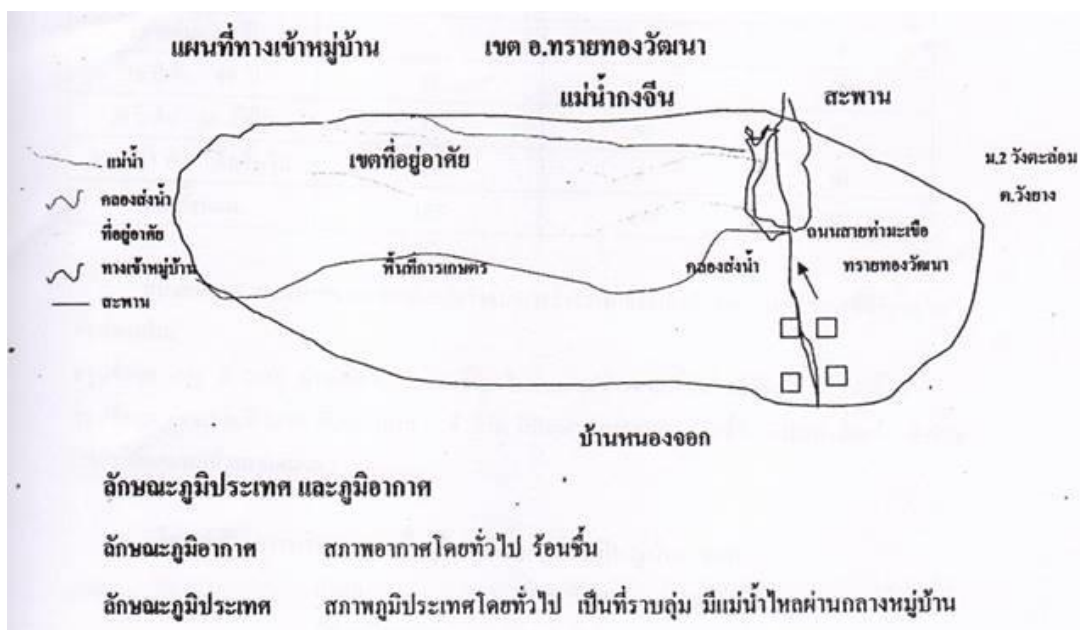

ภาพที่ 4.17 แผนที่หมู่บ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร
ที่มา : แผนพัฒนาชุมชน,2557

4.1.2 อาณาเขต

พื้นที่หมู่บ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร มีจำนวนพื้นที่ทั้งหมด 1,386 ไร่ อาณาเขตติดต่อทั้ง 4 ด้าน มีดังนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อ	หมู่ 17	อำเภอทรายทองวัฒนา
ทิศใต้	ติดต่อ	หมู่ 4	หนองจอก ตำบลท่ามะเขือ
ทิศตะวันออก	ติดต่อ	หมู่ 7	บ้านอู่สำเภา ตำบลท่ามะเขือ
ทิศตะวันตก	ติดต่อ	หมู่ 6	วังตะล่อม ตำบลวังยาง

ภาพที่ 4.18 อาณาเขตติดต่อหมู่บ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

ที่มา : แผนพัฒนาชุมชน,2557

4.1.3 การเมืองการปกครอง

เขตการปกครอง แบ่งการปกครองออกเป็นคุ้ม 7 คุ้ม ครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริง 127 ครัวเรือน แยกเป็นชาย 183 คน หญิง 198 คน รวม 381 คน (ข้อมูล จปฐ. ปี 2556)

4.1.4 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

ไฟฟ้า มีไฟฟ้าใช้ทุกครัวเรือน

น้ำประปา มีครัวเรือนที่ใช้น้ำประปาจำนวน 203 ครัวเรือน ไม่ได้ใช้ จำนวน 7 ครัวเรือน แต่ประปาไม่ค่อยพอใช้ เพราะครัวเรือนเพิ่มขึ้น

การคมนาคม ระยะเส้นทางสายสำคัญในหมู่บ้านและเชื่อมต่อระหว่างตำบล โดยจำแนกตามสภาพ ผิวจราจร

- ถนนลาดยางและคอนกรีตในหมู่บ้าน มีระยะทางประมาณ 2.5 กิโลเมตร จากถนนใหญ่สาย ท่ามะเขือ - ทรายทองวัฒนา ถึงบ้าน นางดาว ัญญาผล

- ถนนลูกรัง 1 สาย จากบ้าน นางดาว ัญญาผล ถึง วัดอู่สำเภา ประมาณ 400 เมตร

การสื่อสารโทรคมนาคม/หอกระจายข่าว มี 1 แห่ง

แหล่งน้ำธรรมชาติ มีแม่น้ำกงจิ้นเพื่อใช้ในเกษตร พื้นที่ทำการเกษตรจำนวน
ครัวเรือนใช้ประโยชน์ 210 ครัวเรือน

สภาพทรัพยากรที่ดิน การใช้ประโยชน์จากที่ดิน จำนวนพื้นที่แยกตามประเภท การ
ใช้ประโยชน์/ถือครองที่ดิน ที่อยู่อาศัยเป็นโฉนด ประมาณ 186 ไร่ ที่ทำการเกษตร เป็นโฉนดประมาณ
1,200 ไร่ รวม ประมาณ 1,386 ไร่

4.1.6 ด้านโครงสร้างเศรษฐกิจ

อาชีพทำนา จำนวน 50 ครัวเรือน มีผลผลิตประมาณ 870 ตัน ต่อปี
เป็นเงินประมาณ 10,440,000.00 บาท

อาชีพไม้ประดับ มี 50 ครัวเรือน มีรายได้ประมาณ 5,150,000.00 บาท

อาชีพทำสวน มี 15 ครัวเรือน มีรายได้ประมาณ 3,000,000.00 บาท

อาชีพค้าขาย มี 10 ครัวเรือน มีรายได้ประมาณ 1,000,000.00 บาท

4.1.7 ด้านโครงสร้างทางสังคม

มีโรงเรียนบ้านวังน้ำแดง อยู่หมู่ 14 ตำบลทรายทองวัฒนา อำเภอทรายทองวัฒนา
จังหวัดกำแพงเพชร

ประชาชนในหมู่บ้านนับถือศาสนาพุทธ

จำนวนศาสนสถานที่ประชาชนไปทำบุญ มีวัดวังน้ำแดง หมู่ที่ 14 ตำบลทรายทอง
วัฒนา อำเภอทรายทองวัฒนา จังหวัดกำแพงเพชร วัดอู่สำเภา หมู่ที่ 7 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลอง
ขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

4.2 ผลการพัฒนาชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

ผู้วิจัยจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงให้กับ
กลุ่มเป้าหมายเพื่อให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือในการพัฒนาชุมชน โดยคัดเลือกครัวเรือน
จำนวน 30 ครัวเรือน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานในการเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง
ซึ่งมีข้อมูลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

4.2.1 การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน เพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานในการเป็น
ชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง

ตารางที่ 3 รายชื่อคณะกรรมการดำเนินงานการพัฒนาของชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
1	นายวิเชียร แพ่งศรี	กำนัน
2	นางลำซวน ศรีแพ่ง	ผู้ช่วย
3	นายจำรัส คงพันธ์	ผู้ช่วย
4	นางศรีแพร อยู่โต	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
5	นางวาสนา อินทรประสิทธิ์	สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล
6	นายสมชาย สังข์อนันต์	ประธานประชาคม
7	นางมณี โกล่า	ประธานอาสาสมัครหมู่บ้าน
8	นายสมชาย ทรัพย์พัด	กรรมการหมู่บ้าน
9	นายจันทร์ ใจแสน	กรรมการหมู่บ้าน
10	นางอนงค์ บุญน้อย	กรรมการออมทรัพย์
11	นายบุญปลูก เลี่ยมทอง	ครัวเรือนต้นแบบ
12	นายสำเภา คนดี	ครัวเรือนต้นแบบ
13	นางสะอาด บุญศรีวงษ์	ครัวเรือนต้นแบบ
14	นางสาหร่าย ทองนิโรจน์	ครัวเรือนต้นแบบ
15	นางสมบัติ ทองอินทร์	ครัวเรือนต้นแบบ
16	นางสมทรง มะเรื่อง	ครัวเรือนต้นแบบ
17	นายสนาม อยู่โต	ครัวเรือนต้นแบบ
18	นายจรูญ บุญมาวงศ์	ครัวเรือนต้นแบบ
19	นายสุรา ัญญาผล	ครัวเรือนต้นแบบ
20	นายสำเร็จ โอบอ้อม	ครัวเรือนต้นแบบ
21	นายยุพา เอี่ยมเทียม	ครัวเรือนต้นแบบ
22	นางปรานอม ภูตระกูล	ครัวเรือนต้นแบบ
23	นายจำรัส คงพันธ์	ครัวเรือนต้นแบบ
24	นายขาว มิ่งโมรา	ครัวเรือนต้นแบบ
25	นายหน้อย หอมหวล	ครัวเรือนต้นแบบ
26	นางพิศมัย ตุ่นมะโรง	ครัวเรือนต้นแบบ

ลำดับที่	ชื่อ-สกุล	ตำแหน่ง
27	นางพยนต์ เลี่ยมทอง	ครัวเรือนต้นแบบ
28	นางอมรพรรณ อ่อนตানা	ครัวเรือนต้นแบบ
29	นางสุดารัตน์ ธีระวัชโรทัย	ครัวเรือนต้นแบบ
30	นางบัวลอย โสภา	ครัวเรือนต้นแบบ

4.2.2 การดำเนินงานของชุมชนสู่การเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง มีเป้าหมายการดำเนินงานของชุมชน มุ่งที่จะพัฒนาสู่การเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง มีทั้งหมด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านจิตใจและสังคม ด้านเศรษฐกิจ ด้านการเรียนรู้ และด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาให้กับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 ครัวเรือน ซึ่งผลการวิจัยและพัฒนา พบว่า

ด้านจิตใจและสังคม

การพัฒนาการสร้างสามัคคีและความร่วมมือของคนในหมู่บ้าน โดยเริ่มจากการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาชุมชนด้านเศรษฐกิจพอเพียง และได้คัดเลือกมาจำนวน 30 ครัวเรือนเพื่อนำร่องการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงให้เกิดขึ้นผลและขยายผลสู่ชุมชนต่อไป โดยการทำเวทีจำลองในการจัดทำเวทีประชาคมหมู่บ้าน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ฝึกบทบาทการเป็นผู้นำและการเชิญชวนให้ประชาชนในชุมชนเกิดความสนใจหรือการให้ความร่วมมือ การกำหนดข้อปฏิบัติของหมู่บ้านจะให้ประชาชนในชุมชนเสนอและมีการปฏิบัติร่วมกัน โดยเริ่มจากการไม่เล่นการพนันในงานศพ การงดเหล้าเข้าพรรษา หรือไม่มีเครื่องมินเมาในงานบุญ งานกฐิน เป็นต้น

ด้านเศรษฐกิจ

การจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอลองขลุ้ง จังหวัดกำแพงเพชร ยังไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจมากนัก ประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสำคัญ และคิดว่าทำยาก ผู้วิจัยจึงจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อส่งเสริมให้กลุ่มครัวเรือนต้นแบบ มีความรู้และสามารถวิเคราะห์รายรับ-รายจ่ายของครัวเรือนเป็น และนำไปขยายผลความรู้สู่ชุมชน จากการวิจัยและพัฒนาพบว่า ชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอลองขลุ้ง จังหวัดกำแพงเพชร กลุ่มเป้าหมายมีความรู้ในการจัดทำบัญชีครัวเรือน และสามารถที่จะถ่ายทอดความรู้สู่ชุมชนได้ทุกคน

ภาพที่ 4.19 การส่งเสริมและการพัฒนาชุมชนบ้านวังน้ำแดงฯ เรื่องการจัดทำบัญชีครัวเรือน การวิเคราะห์รายรับ-รายจ่าย การวางแผนการใช้จ่ายเงินที่จำเป็น

กิจกรรมลดรายจ่ายและสร้างรายได้ ซึ่งอาชีพส่วนใหญ่ของคนในชุมชนจะมีอาชีพทำนา และอาชีพไม้ประดับ ที่สร้างรายได้ให้กับชุมชน รองลงมาจะเป็นอาชีพทำสวนและค้าขาย จากการสำรวจความต้องการ กลุ่มครัวเรือนต้นแบบมีความต้องการที่จะฝึกอาชีพ สำหรับนำมาเป็นอาชีพเสริมสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนและชุมชน ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาการทำอาชีพเสริม 2 อาชีพ คือ 1) การทำขนม ได้แก่ การทำขนมคัพเค้ก และการทำขนมเครปเค้ก และ 2) การทำดอกไม้ประดิษฐ์ ซึ่งทางกลุ่มครัวเรือนต้นแบบจะนำไปทำเป็นอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ต่อ

ภาพที่ 4.20 กิจกรรมการทำอาชีพเสริม การทำขนมคัพเค้ก ของชุมชนบ้านวังน้ำแดงฯ

ภาพที่ 4.21 กิจกรรมการทำอาชีพเสริม การทำดอกไม้ประดิษฐ์จากเปลือกข้าวโพด ของชุมชน บ้านวังน้ำแดงฯ

มีกิจกรรมการออมที่หลากหลาย จากการศึกษพบว่า ชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร มีการออมที่หลากหลายอยู่แล้ว เช่น กองทุนเงินล้าน กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มไม้ดอกไม้ประดับ เงินเศรษฐกิจชุมชน กองทุนโครงการการแก้ไขปัญหาความยากจน (กข.คจ.) และกลุ่มเกษตรกร ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาระบบการบริหารจัดการกองทุนต่าง ๆ ให้เป็นระบบ มีการจัดการที่ชัดเจนขึ้น มีการจัดทำแผนการดำเนินงานของกองทุนต่าง ๆ การทำบัญชีของกองทุน เพื่อที่จะสร้างความเป็นธรรมและโปร่งใสในกระบวนการทำงาน

ด้านการเรียนรู้

การส่งเสริมและพัฒนาชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร ในการฝึกวิเคราะห์ศักยภาพของชุมชน การค้นหาภูมิปัญญาท้องถิ่น การหาแนวทางร่วมกันในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชน เพื่อนำมาปรับใช้ในการพัฒนาต่อไป ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ในการทำงานของชุมชน

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ได้ส่งเสริมการสร้างจิตสำนึกในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของคนในชุมชนบ้านวังน้ำแดง หมู่ที่ 5 ตำบลท่ามะเขือ อำเภอคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร มีการจัดทำแผนการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมการใช้พลังงานลดลง การสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยนายบุญ เลี่ยมทอง กลุ่มครัวเรือนต้นแบบได้เป็นปราชญ์

ชาวบ้านเรื่องการสานของใช้ด้วยไม้ไผ่อยู่แล้ว ก็จะนำความรู้พัฒนาสู่กลุ่มครัวเรือนต้นแบบ เพื่อเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มจากทรัพยากรทางธรรมชาติ

สรุปผลการพัฒนาชุมชนบ้านวังน้ำแดง

ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 ครัวเรือน ในการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้การเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อทำความเข้าใจและการศึกษาปัญหาของชุมชน พบว่า ชุมชนมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย ไม่รู้จักการออมที่ถูกต้อง ผู้วิจัยศึกษาและร่วมกันกับกลุ่มครัวเรือนต้นแบบวางแผนการพัฒนาชุมชน จากการวางแผนได้จัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนา มีกิจกรรมโครงการ ดังนี้

1) จัดกิจกรรมการพัฒนาให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน เพื่อให้รู้จักการวิเคราะห์รายรับ รายจ่าย รู้จักวิธีการออมที่ถูกต้อง จากการพัฒนากลุ่มครัวเรือนเป้าหมายทั้งหมดให้ความสนใจและสามารถจัดทำบัญชีครัวเรือนได้ด้วยตนเอง ทั้งหมด 30 ครัวเรือน จากการศึกษาพบว่ากลุ่มเป้าหมายยังไม่ค่อยเกิดความเข้าใจ จำนวน 5 ครัวเรือน ดังนั้นผู้วิจัยจึงใช้วิธีการเสนอแนะการนำหลักการวิเคราะห์เพื่อง่ายต่อการนำไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายดังกล่าวนี้

2) จัดกิจกรรมฝึกอาชีพเสริมให้กับคนในชุมชน ได้แก่ การทำขนมคัพเค้ก ขนมเครปเค้ก และการทำดอกไม้ประดิษฐ์ จากการติดตามผลพบว่า มีจำนวน 2 ครัวเรือน ที่นำอาชีพเสริมไปใช้ในการดำรงชีวิตจริง ซึ่งมี 1 ครัวเรือนที่ได้ทำขนมเครปเค้กและอีก 1 ครัวเรือนทำขนมคัพเค้ก โดยจะส่งให้กับร้านเบอร์เกอร์ต่าง ๆ ในเขตตลาดท่ามะเขือ ตำบลคลองขลุง จังหวัดกำแพงเพชร จากการติดตามประเมินผลพบว่าครัวเรือนดังกล่าวมีรายได้เพิ่มขึ้นจากอาชีพเสริม จากการสัมภาษณ์พบว่าชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น

จากการศึกษาวิจัยและพัฒนาชุมชนบ้านวังน้ำแดงนั้นคณะผู้วิจัยได้นำโครงการพัฒนาลงสู่ชุมชนเพื่อพัฒนากลุ่มครัวเรือนต้นแบบ พบว่า เกิดความร่วมมือเป็นอย่างดี แต่การนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ต่อนั้นถือว่าน้อยมากจาก 30 ครัวเรือน นำไปใช้จริงได้เพียง 2 ครัวเรือนเท่านั้น ฉะนั้นจะต้องมีวิธีการขยายผลความรู้หรือการผลักดันการนำไปใช้ได้จริง การนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เกิดประโยชน์ สามารถแก้ปัญหาความยากจน ปัญหารายได้ไม่พอกับรายจ่าย จึงจะสามารถทำให้ชุมชนมีชีวิตที่ดี พึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน สมาชิกในชุมชนเกิดความสุขจนสามารถเป็นชุมชนต้นแบบด้านเศรษฐกิจพอเพียงได้ในอนาคต